

Biliárdtörténet

Oskar Anton Legager úr kitűnő biliárdjátékos volt. Amint megjelent a Storchen ajtajában, nyomban odaszaladt hozzá egy pincérmő, akinek a nagy sietségtől és az udvariasságtól még a lélegzete is elállt, csak hogy mielőbb elvegye a kalapját és a sétatálcáját, miközben a markőr a zárt faliszekrényből kivette Legager úr dákóját, és mély meghajlással átnyújtotta neki. Majd egy zárt fiókból haladéktalanul elővette Legager úr saját tulajdonú elefántcsont biliárdgolyóit, lekefélte a számára fenntartott biliárdasztalt, és meggyújtotta a gázlámpát, miközben Legager megrendelte a borát vagy a kávéját, és levette szürke szalonkabátját, mert kizárólag ingujjban játszott.

Dákója gyűjteménybe illő példány volt, vastag, mindazonáltal könnyű, csupán 260 gramm, háromszínű amerikai fából készült, markolata bordázott volt, és cizellált díszítés, valamint fekete alapon fehérrel berakott monogram ékesítette, oly módon, hogy az O. A. L. betűk művészi módon fonódtak egymásba egy fehér levélkoszorú közepén.

Biliárdgolyói is első osztályúak voltak. Ezenkívül saját márkájú, gumifoglatú, drága, zöld krétát használt, amelyet ugyancsak monogrammal láttak el.

Miután Legager levetette szürke szalonkabátját, megmosta és gondosan megtörölgette a kezét, vala-

mint kínos precizitással megvizsgálta a dákó bőrhegyét, kihívó pillantással körbejáratta tekintetét, miközben nadrágzsebéből előhúzta a gumifoglatatú krétát. Ezután körülményesen bedörzsölte a dákó hegyét, majd várt.

Ilyenkor szokás szerint azonnal megjelent egy vendég, és felajánlotta, hogy szívesen játszik egy partit. Legager úr minden játékosnak adott ötven pont előnyt százra. Ráadásul, ha gyenge ellenféllel akadt össze, minden lökést közvetlenül játszott meg, minden ötödiket pedig mandinerrel indított. Ennek ellenére szinte mindig nyert, ám ebből soha nem kívánt hasznot húzni, és minden alkalommal kifizette a játékdíj felét, és felháborodott, ha valaki ellenkezni próbált.

– Azt hiszi, hogy professzionista játékos vagyok? – jegyezte meg ilyenkor végtelenül becsmérően.

Senkit nem nézett le oly szenvedéllyel, mint a hivatásos biliárdjátékosokat. Bár egész évben maga sem csinált mást, mint biliárdozott, ám nyugdíjas lévén kizárólag saját örömeire játszott. Délutánonként a kaszinóban, esténként a Storchenben; minden ellenfelét megverte, és gyakran kegyetlen élvezetet okozott neki, ha a biliárdújságból maró gúnnyal felolvashatta a tornákról szóló, nagyképpű tudósításokat.

– Kolwanst Boroszlóban ezerkétszázas sorozatot játszott. Kolwanst! Jönne csak el egyszer ide; kétezerre adnék neki nyolcszázat. Az ezres sorozatok nevetségesen közönségesek, minden utcagyerek képes rá, ha odafigyel egy kicsit. Hol van itt a kifinomult játék? Sehol, véleményem szerint minden harmadik lökést ketős karambollaival kell megjátszani.

Legager úr hét éve elutazott egy tornára Stösselfingenbe, négy éve pedig Queangerfeldenbe, és mindkét

alkalommal győztesként, oklevéllel tért haza, amin baráti társaságban ugyancsak jól mulatott.

– Ismerek olyanokat – jegyezte meg –, akik nem képesek negyvennél nagyobb sorozatra, mégis jobb játékosok, mint ezek a bécsi meg egyéb helyről származó, úgynevezett professzorok.

Egy napon Legager úr rövid nyári pihenésből tért vissza. Hazament szerény, kétszobás lakásába, átöltözött, zsebébe csúsztatta a krétát, aztán komótosan elballagott a Storchenbe. Este nyolc óra volt.

Amint mosolyogva és barátságos, leereszkedő biccentéssel benyitott, nem sietett elé se a pincérnő, se a markőr. Legager úr kővé dermedt, és zavarodottan meredt a megváltozott lokálra. A legjobb asztal, amelyet kizárólag az ő számára tartottak fenn, nem volt szabad! Az asztal köré tisztes távolságra két sor széket állítottak fel, és mindegyiken néző ült, a biliárdasztalnál pedig egy idegen, enyhén korpulens fiatal úr játszott egyedül. Gyönyörű dákója volt, tetszetős, vékony, fekete selyemblúzt viselt, és igen magabiztosan és kissé kihívóan viselkedett.

A markőr csak akkor ismerte fel Legager urat, és ment oda hozzá, amikor az közelebb lépett. Törzsvendége halálosan dühös tekintetével mit sem törődve magával vonszolta, és szinte erőszakkal ültette le az első sorba, arra székre, amelyen addig ő foglalt helyet.

– Kész csoda, Legager úr – suttopta –, exquisit. Épp ötszázas sorozatot játszik előre megadott pozicionálás szerint.

– Ki ez a fickó? – kérdezte Legager csípősen.

– Kerkelchen Berlinből, a híres Kerkelchen. Zürichben egy hete káprázatos játékban megverte Dauben-

specket. Bizonyára ön is értesült róla a lapokból. Ő az. Micsoda játék, káprázatos! Figyelje csak!

A berlini férfi meglehetősen gyorsan befejezte a sorozatot. Legager pontosan követte minden mozdulatát. Tökéletesen tisztán játszott.

Alighogy befejezte, a markőr előrenyomult. – Engedelmével, professzor úr, megérkezett első számú játékosunk, Legager úr. – Legager úr.

Legager úr nem tehetett mást, felállt, és dűnnyögött valamit köszönésképpen. Kerkelchen végtelenül kedvesen, bár kissé leereszkedően viselkedett az idősebb, valamelyest merev úrral. Legager az ajkába harapott.

– Mit szólna egy partihoz, Legager úr? Kétszázötvenet adok ötszázra.

– Köszönöm, de nem tartok ígényt előnyre. Szeretnék viszont saját golyóimmal játszani.

– Ahogy parancsolja – mosolygott a világbajnok. – Elefántcsont?

– Igen, természetesen.

– Ő, én a magam részéről mindig benzolingolyóval játszom. Melegen ajánlom. Az elefántcsont csupán csak előítélet.

Legager úr elsápadt, és torkán akadt a szó. A markőr odavitte neki a golyókat, egy fehér gyapjúkendővel végigdörzsölgette és a posztóra tette őket. Kerkelchen kézbe vett egyet.

– Mindjárt gondoltam – jegyezte meg higgadtan.

– Túl nehéz.

– Nehéz?

– Pontosán, tisztelt uram. Ez a golyó legalább 240 grammot nyom. 210-es vagy 200-as is elegendő lenne.

– Nekem ez eddig tökéletesen megfelelt – fortyant fel Legager.

– Kérem, kérem, igazán nem ezen múlik. Kezd?

Legager úr elvégzett néhány lökést. A nézők feszült figyelemmel követték. Kerkelchen gyorsan komoly előnyre tett szert.

A harmadik hibás lökésnél Legager letette a dákót.

– Ha megengedi, befejezném. Végtelenül indiszponált vagyok, épp most érkeztem haza egy útról.

Kerkelchen kissé elcsodálkozott.

– Ahogy óhajtja – felelte hűvösen. – Mit szólna a holnap estéhez? Én egyébként soha nem vagyok indiszponált.

A játszmat este nyolc órára tüzték ki, Legager úr dühödten elviharzott, még a meghökken markőrt sem méltatta búcsúzásra, aki ajtót nyitott neki.

Szinte a teljes következő napot a kaszinóban töltötte, és gyakorolt. Kissé megtörtnek látszott, ugyanis az előző napi düh a gyomrára ment, és ettől egész napra elment az étvágya. Átkozott berlini fajankó! Majd én megmutatom neki.

Este nyolc órakor a Storchenben minden hely foglalt volt. Legager úr kezét mosott, letöröltette a dákóját, és egy dörzspapírral bevont reszelővel megcsiszolta végén a bőrhegyet. Nyolc óra után öt perccel megérkezett Kerkelchen, derűsen üdvözölt mindenkit, majd kicserélte előkelő nyári zakóját a fekete selyembliúzra. Krétát helyezett a biliárdasztal szélére.

– Uram, ha netán használni óhajtana ezt a kiváló minőségű krétát...

Legager csak a fejét rázta. Ő kezdte a játékot.

– Nos, adok ötven százalék előnyt.

Legager felfortyant: – Az ördögbe az előnyével!

Kikötötte azonban, hogy minden ötödik lökés közvetlen, minden tizedik pedig mandineres legyen. Kerkelchen barátságosan biccentett.

Kis idő múltán Legager észrevette, hogy vesztésre áll. Rettenetesen izgalomba jött, képtelen volt higgadtan játszani.

Amikor Kerkelchen elérte a háromszázat, nem riadt vissza egy kis bűvészkedéstől sem. Nehezebb helyzetbe is belement, vállalt egykezeseket, masszét, kontrafalsot.

Négy százánál már néhány tréfás megjegyzést is megengedett magának. Legager elvörösödve forgatta a szemét, és véresre rágta a szája szélét. Tudta, hogy csúfos vereséget fog szenvedni.

465-nél ellenfele elmosolyodott: – Na, most már mindjárt végzünk.

– Az istennyilát – ordította Legager magánkívül –, fejezze be az átkozott vicceit, vagy...!

– Ne idegeskedjen, tisztelt uram. 467, 468, 469. Így, és most egy mandiner: a baloldali sarokból fordított vezető, aztán három mandiner. Szép – 470, 471. Nahát, ez bizony kimaradt. Ön következik.

A mester az utolsó tíz lökést kivétel nélkül mandinerrel csinálta meg. Nyilvánvalóan ki akarta gúnyolni az ellenfelét. Ő viszont halálosan nyugodt maradt! A közönség soraiból többször is bravókiáltások hangzottak fel. Aztán végzett.

Hallatlanul mélyen meghajolt legyőzött ellenfele előtt. – Tiszteletem, uram. Legközelebb megismételhetjük. Mint említettem, kaphat ötven százalék fórt.

Legager úr pulykavörös lett. Amikor észrevette, hogy Kerkelchen vállat von és elmosolyodik, elvesztette a fejét. Kétségbeesett dühvel kapta fel a dákJát,

megsuhogtatta a levegőben, és a vastagabb végével le akart sújtani a berlini mester koponyájára. Ekkor azonban hátulról lefogták, és kicsavarták kezéből a botot.

Az ügyes markőr nyomban ott termett. – Ugyan, Legager úr, higgadjon le! Az isten szerelmére, elvégre mindenkinek lehet szerencsétlen napja. Jöjjön, igyon egy kávét.

Legager azonban kiszabadította magát. Sötét ábrázattal belebújt szalonkabátjába, és miközben a markőr a közönséget nyugtatgatta, elhagyta a termet.

Reszketve lépett ki az éjszakai utcára, szívét düh és szégyen marcangolta, szemét a földre szegezte, és közben sétatálcájával és öklével hadonászva hangosan szitkozódott.

Megállította egy rendőr. Legager dühödten felhorkant: – Mit akar tőlem?

– Szíveskedjék abbahagyni a hangoskodást. Úgy látom, alaposan felöntött a garatra.

Legager ki akarta szabadítani magát, erre a rendőr még erősebben szorította. – Azt akarja, hogy...

De Legagert már semmi sem állíthatta meg. Öklével a rendőr arcába csapott, aztán sétatálcájával a sisakját, a kezét és a hátát csépelte. Emberek gyűltek köréjük, kezek emelkedtek a magasba, sípszó hallatszott, és két perccel később Legager urat leszerelte, megverte és megbilincselve elvezette három rendőr.

(1902)

Fordította: Horváth Géza

A farkas

Soha nem tombolt még ilyen rettenetesen hideg és hosszú tél a francia hegyekben. A levegő hetek óta tiszta volt, rideg és hideg. A végtelen, meredek lejtésű hómezők napközben fakó fehéren terültek el a vakítóan kék ég alatt, éjjelente a kicsiny hold járt fölöttük tisztán, a sárga fényű, kegyetlen, fagyos hold erős fénye kéken és tompán csillogott a havon – mintha maga a megtestesült fagy lett volna. Az emberek sehol nem indultak útnak, különösen a magaslatokat kerülték, tétlenül és szitkozódva gubbasztottak falusi kunyhóikban; a vörös ablakok éjszakánként füstös-szomorkásnak tűntek föl a kék holdfényben, és hamarosan ki is hunytak.

Zord idő volt ez a környék állatai számára. Az apróbbak tömegesen fagytak meg, a hideg a madarakkal is végzett, sovány tetemük héják és farkasok prédájává vált. Ám ezek is rettenetesen szenvedtek a fagytól és az éhségtől. Néhány farkascsalád élt a vidéken, amelyek a hideg miatt szorosabb csoportokba verődtek. Nappal egyenként indultak portyázni. Itt-ott egy-egy ösztövért, kiéhezett farkas kószált a havon, éber, hangtalanul és félénken, akárha kísértet volna. Sovány árnyéka mellette siklott a havon. Hegyes pofáját szimatolva nyújtotta előre a szélbe, és időnként száraz, megkínzott üvöltést hallatott. Esténcént azonban falakban indultak útnak, és rekedt üvöltéssel közeledtek

a falvakhoz, ahol féltve őrizték a lábasjószágot meg a szárnyasokat, és az erős ablaktáblák mögött flinták őrködtek. Ritkán ejtettek csak zsákmányt, egy-egy kutyát, és a falkából már kilőttek két állatot.

A fagy még mindig tartotta magát. A farkasok gyakran csöndben, mélézva, csoportosan feküdtek a hóban, melengették egymást, és félenken füleltek a halott sivárságba, míg valamelyikük az éhség rettenetes kínjaitól meggyötörten hirtelen iszonytató ordítással fel nem ugrott. Ekkor mindnyájan odafordították a pofájukat, reszkettek, és félelmetes, fenyegető, panaszos vonításba kezdtek.

A falka egy kisebb része végül elhatározta, hogy felkerekedik. Kora reggel hagyták el odúikat, egybegyűltek, és szorongó izgalommal szimatoltak bele a fagyos levegőbe. Aztán gyors és egyenletes ütemben elügettek. A visszamaradtak meredt, üveges szemmel néztek utánuk, néhány tucatnyi lépésre követték őket, aztán határozatlanul és tanácstalanul megtorpantak, és lassan visszafordáltak sivar odúikba.

Akik útra keltek, délben szétváltak. Hárman keletnek, a svájci Jura-hegység felé vették az útjukat, a többiek dél felé haladtak tovább. Mindhárom szép, erős állat volt, csakhogy rettenetesen lesoványodott. Behorpadt, világos hasuk keskeny volt, mint a szíj, szügyükön a bordák nyomorúságosan kiálltak, pofájuk kiszáradt, szemük tágra meredt, és kétségbeesést tükrözött. A három farkas mélyen behatolt a Jura-hegységbe, a második nap zsákmányoltak egy ürüt, a harmadik napon egy kutyát meg egy csikót, és a nép minden felől ádáz dühvel követte a nyomukat. A szokatlan betolakodók riadalmat és félelmet keltettek a környék falvaiban és városaiban. A postaszánokat

felfegyverezték, puska nélkül senki sem merészkedett egyik faluból a másikba. Ilyen zsákmány után eleinte jól érezte magát a három óvatos ordas az idegen vidéken; jobban nekibátorodtak, mint otthon valaha is, és fényes nappal betörték egy major istállójába. Tehénbőgés, szétforgácsolódo rudak ropogása, patadobogás és forró, vérszomjas lehelet párája töltötte meg a szűk, meleg helyiséget. Ekkor azonban emberek zavarták meg őket. Megnőtt ugyanis a parasztok bátorsága, amióta a farkasokra vérdíjat tűztek ki. Kettőt is is terítettek; az egyiknek puska golyó fúrta át a torkát, a másikat fejszével ütötték agyon. A harmadik elmenekült, és addig futott, mígnem félholtan rogyott le a hóra. Ő volt a legfiatalabb és legszebb példány, büszke, hatalmas erejű, rugalmas állat. Sokáig zihált a hóban fekvő. Vérvörös karikák kavarogtak a szeme előtt, és időnként sípoló, fájdalmas nyögéseket hallatott. Fejsze találta el a hátát. Összeszedte magát és feltápáskodott. Csak ekkor látta, milyen messzire menekült. Emberek vagy házak semerre sem látszóttak. Közvetlenül előtte hatalmas, behavazott hegy magasodott – a Chasseral. Elhatározta, hogy megkerüli. Szomjúság gyötörte, ezért aprókat harapott a fagyott, kemény hókéregből.

A hegy túloldalán mindjárt egy faluhoz ért. Estére járt az idő. Egy sűrű fenyvesben várakozott. Aztán óvatosan körbeszimatolt a kerítésekkel védett kerteken, követte az istállók meleg illatát. Egy lélek sem járt az utcán. Szeme félenken és sóvárogva villogott a házak között. Ekkor lövés dörrent. Felkapta a fejét, és nekiiramodott, ekkor eldőrdült még egy lövés. Eltalálták. Fehér hasát vér borította, és a vér vastag cseppekben csöpögött a földre. Ennek ellenére sikerült hatalmas

ugrásokkal elinalnia, és elérte a szemközti hegyi erdőt. Ott megtorpant egy pillanatra, és fülelt; két irányból hangokat és lépteket hallott. Reszketve nézett fel a hegyre. Meredek volt, erdő borította, nehezen lehetett megmászni. De nem maradt más választása. Zihálva nekivágott a meredek hegyfalnak, alulról szitkok, parancsszavak hallatszottak fel, és lámpafény pásztázta a hegyet. A sebzett farkas reszketve verekedte át magát a homályba borult fenyvesen, és közben oldalából lassan folydogált barna vére.

A hideg alábbhagyott. A nyugati égbolt párába burkolózott, és havazást ígért.

A kimerült állat elérte végre a csúcst. Lankás, tágas hómezőn állt, a Mont-Crosin közelében, magasan a falu fölött, ahonnan elmenekült. Éhség nem gyötörte, csak a sebe sajgott tompa, szorító fájdalommal. Csüngő pofájából halk, beteges ugatás tört elő, szíve nehézkesen és fájdalmasan vert, és a halál keze kimondhatatlanul súlyos teherként nehezedett rá. Egy magányos, terebélyes fenyő magához csalogatta; lefeküdt alá, és homályos tekintettel a szürke, havas éjszakába meredt. Eltelt egy félóra. Tompa, vörös fény hullott a hóra, különös volt és puha. A farkas nyögve feltápáskodott, és szép fejét a fény felé fordította. A hold délkeleten hatalmasan és vérvörösen emelkedett a magasba, majd lassan egyre magasabbra kúszott a zavaros ég felé. Hosszú hetek óta nem volt ilyen rőt és nagy. A haldokló állat szeme szomorúan csüggött a tompa holdkorongon, és ekkor alig hallhatóan újra fájdalmas hörgés hallatszott az éjszakában.

Fények és léptek követték. Vastag kabátba burkolózott parasztok és vadászok, meg prémsapkás, otromba kamáslis suhancok gázoltak a hóban. Egyszer

csak ujjongásban törtek ki. Felfedezték a kimúló farkast, leadtak rá két lövést, de egyik sem talált. Aztán látták, hogy a végét járja, erre botokkal és husángokkal estek neki. De a farkas ezt már nem érezte.

Az összeroncsolt tetemet lecipelték St. Immerbe. Az emberek nevettek, dicsekedtek, előre örültek a pálinkának meg a kávénak, énekeltek, káromkodtak. Egyikük sem látta a behavazott erdő szépségét, sem a magas fennsík ragyogását, sem pedig a Chasseral fölött világító rőt holdat, melynek halvány fénye puszkacsöveiken, a hókristályokon és az agyonütött farkas kihunytt szemén tört meg.

(1903)

Fordította: Horváth Géza